

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 25.02.1969, sp. zn. 7 Cz 2/69, ECLI:CZ:NS:1969:7.CZ.2.1969.1

Číslo: 81/1969

Právní věta: Vo veciach týkajúcich sa odmeny z verejnej súťaže, je daná právomoc súdu. Pokiaľ ide o výšku odmeny za splnenie tematických úloh, riadi sa - vzhľadom na to, že nebol vydaný osob. predpis o spôsobe stanovenia odmien za vyriešenu temat. úlohu podľa § 6 vyhl. č. 166/1957 Ú. v. Z hľadiska možnosti vykonať právo na odmenu za splnenie temat. úlohy po prvý raz je rozhodný okamih uplynutia lehoty. Pokiaľ ide o výšku odmeny za zlepšovací návrh, riadi sa najlepším ročným výsledkom odsiahnutým v jednom z prvých troch rokov. Z hľadiska možnosti vykonať právo na odmenu za zlepšovací návrh po prvý raz je teda rozhodný okamih uplynutia 3 rokov odo dňa zavedenia zlepšovacieho návrhu a primeranej lehoty. Pre určenie okamihu zavedenia nie je možné určiť všeobecné hľadiská. Ak sa zlepšovací návrh týka projekcie, výskumu alebo vývoja, je zavedený v okamihu, kedy bol včlenený do príslušnej technickej dokumentácie a s touto dokumentáciou schválený.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 25.02.1969

Spisová značka: 7 Cz 2/69

Číslo rozhodnutí: 81

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Řízení před soudem, Tematické úkoly, Zlepšovací návrhy

Předpisy: 34/1957 Sb. § 31

§ 101

§ 21

§ 25 99/1963 Sb. § 7 40/1964 Sb. § 17

§ 37 45/1957 Sb. § 17

§ 412

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 81

Vo veciach týkajúcich sa odmeny z verejnej súťaže, teda i odmeny za splnenie tematických úloh, je daná právomoc súdu.

Pokiaľ ide o výšku odmeny za splnenie tematických úloh, riadi sa - vzhľadom na to, že nebol vydaný

osobitný predpis o spôsobe stanovenia odmien za vyriešenie tematickú úlohu podľa § 6 vyhl. č. 166/1957 Ú. v. – zásadami stanovenými vo vlastných resortných predpisoch jednotlivých ústredných orgánov, vydaných pre riadenie a organizáciu vynálezu a zlepšovateľstva.

Z hľadiska možnosti vykonať právo na odmenu za splnenie tematickej úlohy po prvý raz (z hľadiska začiatku behu premlčacej doby) je rozhodný okamih uplynutia lehoty, v ktorej bola organizácia podľa § 8 vyhl. č. 166/1957 Ú. v. povinná došlé riešenie prejednať a rozhodnúť o udelení vypísaných odmien.

Pokiaľ ide o výšku odmeny za zlepšovací návrh, riadi sa najlepším ročným výsledkom odsiahnutým v jednom z prvých troch rokov odo dňa zavedenia zlepšovacieho návrhu.

Z hľadiska možnosti vykonať právo na odmenu za zlepšovací návrh po prvý raz (z hľadiska začiatku behu premlčacej doby) je teda rozhodný okamih uplynutia troch rokov odo dňa zavedenia zlepšovacieho návrhu a primeranej lehoty, v ktorej sa zistia ekonomické výsledky za tieto tri roky.

Pre určenie okamihu zavedenia zlepšovacieho návrhu (§ 17 ods. 1 vlád. nar. č. 47/1959 Zb.) nie je možné určiť všeobecné hľadiská; v konkrétnom prípade je potrebné vychádzať vždy z predmetu návrhu z hľadiska druhových kategórií návrhu. Ak spočíva zlepšovací návrh v zmene konštrukcie zariadenia, zavedenie zlepšovacieho návrhu predpokladá, že podľa zlepšovacieho návrhu bolo skutočne vyrábané preto, aby sa docielila normálna produkcia; nestačí len, aby určité zariadenie, ktoré je predmetom zlepšovacieho návrhu, bolo schopné prevádzky. Ak sa zlepšovací návrh týka projekcie, výskumu alebo vývoja, je zavedený v okamihu, kedy bol včlenený do príslušnej technickej dokumentácie a s touto dokumentáciou schválený.

(Rozhodnutie Najvyššieho súdu z 25. 2. 1969, [7 Cz 2/69.](#))

Žalobkyňa uplatnila dňa 27. 6. 1969 u rozhodcovského orgánu nárok na zaplatenie odmeny vo výške 4.000 Kčs za zlepšovací návrh, ktorým riešila tematickú úlohu vyhlásenú žalovaným na zjednodušenie administratívnych prác. Po marnom uplynutí lehoty 30 dní predložil rozhodcovský orgán podľa § 213 zák. práce návrh na prejednanie Okresného súdu Bratislava-mesto.

V konaní pred súdom prvého stupňa predniesla žalobkyňa, že v stanovenej lehote predložila žalovanému riešenie tematickej úlohy, ktoré bolo prijaté, neskôršie však bolo od neho z neznámych dôvodov upustené; vypísaná odmena vo výške 4.000 Kčs nebola jej vyplatená.

Žalovaný namietal, že žalobkyňa síce v stanovenom termíne predložila riešenie tematickej úlohy, že však toto riešenie bolo možné využiť len v obmedzenom počte prípadov (asi z 4 %); tematická úloha nebola preto považovaná za doriešenú. Riešenie bolo dňa 11. 12. 1965 prijaté žalovaným ako zlepšovací návrh, realizované však mohlo byť len v menšom počte prípadov; preto žalovaný nevyplatil ani odmenu za zlepšovací návrh, ktorá činila asi 150 Kčs. Žalovaný namietal súčasne, že nárok žalobkyne zanikol, nakoľko bol uplatnený z hľadiska zákonníka práce oneskorene.

Okresný súd Bratislava-mesto zamietol žalobu rozsudkom z 9. 10. 1967 v podstate s tým odôvodnením, že tematická úloha nebola návrhom predloženým žalobkyňou doriešená, nakoľko ju bolo možné využiť len odmedzene, a že odmena za zlepšovací návrh nebola priznaná preto, že nárok na ňu zanikol podľa § 278 ods. 2 zák. práce.

Na odvolanie žalobkyne, v ktorom namietala menovite, že jej patrí čiastočná odmena za čiastočné vyriešenie tematickej úlohy a odmena za zlepšovací návrh podľa významu a rozsahu zavedenia, poťažne možnosti zavedenia, rozhodol vo veci Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 13. 2. 1968, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa. Vychádzal z premlčania, poťažne prekluzie nároku na odmenu za zlepšovací návrh, pričom došiel v podstate k zhodnému názoru ako okresný súd. V

odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že zák. č. 34/1957 Zb. o vynálezoch, objavoch a zlepšovacích návrhoch nemá vlastné ustanovenie o premlčaní ani neodkazuje na inú normu. S prizretím k § 1 zák. práce a tiež k úprave prejednávania sporov medzi pracovníkom a organizáciou o odmenu za zlepšovací návrh (§ 208 zák. práce) nadobudol krajský súd presvedčenie, že z hľadiska premlčania je potrebné aplikovať ustanovenie zákonníka práce.

Najvyšší súd rozhodol o sťažnosti pre porušenie zákona podanej generálnym prokurátorom, že rozsukami súdov oboch stupňov bol porušený zákon a tieto rozsudky zrušil.

Z odôvodnenia:

Pred rozhodovaním o nárokoch žalobkyne bolo povinnosťou súdu viesť žalobkyňu k individualizácii a špecifikácii návrhu (§ 43, 79 o. s. p.) tak, aby bolo možné bezpečne zistiť, ktoré nároky a v akej výške uplatňuje. Z návrhu podaného rozhodcovskom konaní a tiež z vyjadrenia žalobkyne pred súdom prvého stupňa je možné mať za to, že žalobkyňa uplatňuje nárok na odmenu za splnenie tematickej úlohy v sume vyhlásenej pri jej zverejnení; naproti tomu v odvolaní podanom do rozsudku súdu prvého stupňa žiadala prisúdenie čiastočnej odmeny za riešenie tematickej úlohy a odmenu za zlepšovací návrh.

Len na základe individualizovaného a špecifikovaného návrhu bolo možné pristúpiť k skúmaniu podmienok pre uplatnenie nároku a k vykonaniu dôkazov o jeho rozsahu.

Pri skúmaní podmienok nárokov na odmenu za zlepšovací návrh a splnenie tematickej úlohy a podmienok uplatnenia týchto nárokov je potrebné ujasniť si predovšetkým povahu nároku na odmenu za zlepšovací návrh a nároku na odmenu za splnenie tematickej úlohy.

Pokiaľ ide o povahu nároku na odmenu za zlepšovací návrh, bolo už v rozhodovaní Najvyššieho súdu viackrát zdôraznené, že nárok na odmenu za zlepšovací návrh je nárokom občianskoprávnym.

Vlád. nar. č. 45/1957 Zb. ponechalo vo výlučnej kompetencii organizácie otázku, či určitý zlepšovací návrh má byť zavedený alebo nie. Ak však už došlo k zavedeniu zlepšovacieho návrhu a organizácia to priznáva, alebo to zlepšovateľ dôkaznými prostriedkami preukáže, potom vznikol zlepšovateľovi právny nárok na odmenu, a to právny nárok, ktorý je podľa § 25 ods. 1 vlád. nar. č. 45/1957 Zb. uplatniteľný na súde (ak nevedlo rozhodcovské konanie k úspechu). Je teda zrejmé, že zákonodarca priznal zlepšovateľovi - zlepšovací návrh ktorého bol zavedený - nárok na odmenu ako nárok občianskoprávny, uplatniteľný v súdnom konaní.

Tento záver plynie ostatne aj z ustanovenia § 17 o. z., podľa ktorého vzťahy vznikajúce z vytvorenia a spoločenského uplatnenia literárnych, vedeckých a umeleckých diel, ako aj vzťahy z objavov, vynálezov, zlepšovacích návrhov a priemyslových vzorov, upravujú osobitné zákony. Zaradením tohto ustanovenia do občianskeho zákonníku vyjadril totiž zákonodarca úmysel čo najúplnejšie špecifikovať obsah občianskoprávných vzťahov, a to aspoň výpočtom u tých, ktorých zvláštny charakter vyžaduje osobitnú úpravu. O tom svedčí ostatne aj zariadenie ustanovenia § 17 o. z. do druhej hlavy prvej časti občianskeho zákonníku, pojednávajúcej o účaastníkoch občianskoprávných vzťahov.

Čo sa týka povahy nároku na odmenu za splnenie tematickej úlohy, ide o verejný prísľub podľa § 508 o. z. z roku 1950, poťažne verejnú súťaž podľa § 412 o. z. z roku 1964.

O splnení výkonu a udelení odmeny rozhodoval sice sám prísľubiteľ, avšak jeho rozhodnutie nesmelo byť vecou jeho ľubovôle, ba ani voľnej úvahy, nakoľko sa muselo opierať o obsah verejného prísľubu (verejnej súťaže). Účastníci súťaže, ktorí sa domnievali, že rozhodnutie je v rozpore s obsahom verejného prísľubu (verejnej súťaže), sa mohli dovoliť ochrany práva.

Účastníci súťaže sa mohli menovite domáhať na súde splnenia povinnosti prisľúbitel'a, najmä rozhodnutia o osobe, ktorej patrí odmena, teda rozhodnutia, ktoré dovŕšuje vznik nároku určitej osoby na odmenu. Uplatnenie nárokov na odmenu z verejného prisľubu (verejnej súťaže) spadalo teda do právomoci súdu.

Na tomto stave se nezmenilo nič vydaním neskorších predpisov, menovite vyhl. č. 166/1957 Ú. v. o. tematických úlohách a nového občianskeho zákonníka.

Vyhláška č. 166/1957 Ú. v., ktorá platí ako lex specialis vedľa občianskeho zákonníka od 15. 8. 1957 (§ 12 cit. vyhl.), nič nezmenila na charaktere odmeny za riešenie tematických úloh vyhlásených formou verejnej súťaže a len doplnila ustanovenia občianskeho zákonníka, a to menovite bližším určením výkonu (§ 1), stanovením okruhu účastníkov súťaže (§ 7), podľa ktorého účastníkmi súťaže sú pracovníci, ktorých sa úloha týka, najmä pri výrobe alebo prevádzke, a pracovníci odberateľských alebo spotrebiteľských podnikov a spotrebiteľia, ďalej ustanovením o osobitnej odmene (§ 6) a o lehote, v ktorej má organizácia urobiť rozhodnutie o osobe, ktorej náleží odmena (§ 8 ods. 2).

Aj za účinnosti nového občianskeho zákonníka rozhoduje síce prisľúbitel' o splnení výkonu, avšak účastníci súťaže, ktorý sa domnievajú, že rozhodnutie je v rozpore s obsahom verejnej súťaže, sa môžu na súde dovolať ochrany práva, menovite môžu uplatniť nárok na vyplatenie odmeny ako nárok občianskoprávny. Je teda daná vo veciach týkajúcich sa odmeny z verejnej súťaže, teda aj odmeny za splnenie tematickej úlohy, právomoc súdu, pričom ide o nárok občianskoprávny.

Nárok na odmenu za zlepšovací návrh a na odmenu za splnenie tematickej úlohy je ako nárok občianskoprávny upravený subsidiárne občianským zákonníkom, ktorý platí vedľa špeciálnych predpisov, ktorými sú zák. č. 34/1957 Zb., vlád. nar. č. 45/1957 Zb. a vyhl. č. 166/1957 Ú. v.

Pokiaľ ide o premlčanie nároku na odmenu za zlepšovací návrh a splnenie tematickej úlohy, platí preto - vzhľadom na to, že špeciálne predpisy neobsahujú v tom smere osobitné ustanovenie - ustanovenie § 101 o. z., podľa ktorého - pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak - je premlčacia doba trojročná a plynie odo dňa, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

U odmeny za zlepšovací návrh je z hľadiska možnosti vykonať právo po prvý raz a teda aj z hľadiska začiatku behu premlčacej doby rozhodný okamih zavedenia zlepšovacieho návrhu. Nárok na odmenu za zlepšovací návrh vzniká totiž po zavedení zlepšovacieho návrhu (§ 21 ods. 1 cit. vlád. nar.). Za zavedenie zlepšovacieho návrhu sa považuje okamih praktického uskutočnenia zmeny v konštrukcii zariadenia alebo výrobkov, zmeny v technológii alebo administratíve apod., pokiaľ tieto zmeny boli vykonané s vedomím vedenia organizácie a ich vykonanie bolo vedením organizácie ako prospešné prijaté. Zavedením sa teda rozumie uskutočnenie myšlienky zlepšovateľa vo výrobnom alebo pracovnom procese. U návrhov týkajúcich sa projekcie, výskumu alebo vývoja je možné považovať zlepšovací návrh za zavedený v okamihu, kedy bol včlenený do príslušnej technickej dokumentácie a s touto dokumentáciou schválený. Ak spočíva zlepšovací návrh v zmene konštrukcie zariadenia, zavedenie zlepšovacieho návrhu predpokladá, že podľa zlepšovacieho návrhu bolo skutočne vyrábané preto, aby sa docielila normálna produkcia; nestačí len, aby určité zariadenie, ktoré je potom predmetom zlepšovacieho návrhu, bolo len schopné prevádzky.

Pokiaľ § 21 ods. 1 vlád. nar. č. 45/1957 Zb. stanoví, že zlepšovateľovi vzniká nárok na odmenu po zavedení zlepšovacieho návrhu, ide tu o stanovenie prvého dátumu, kedy zlepšovateľovi vzniká nárok na odmenu po zavedení zlepšovacieho nie je známa výška odmeny za zlepšovací návrh, čo je podmienkou uplatnenia tohto nároku tak v rozhodcovskom konaní, ako aj u súdu. Podľa článku 2 ods. 1 smerníc č. 164/1957 Ú. b. pri zjednaní výšky odmeny sa prizera k spoločenskému významu zlepšovacieho návrhu, ktorý je daný ekonomickými účinkami alebo inými výhodami, ktorých sa dosiahne v podniku alebo orgáne zavedením zlepšovacieho návrhu. Pre zjednanie výšky odmeny je

rozhodujúci najlepší ročný výsledok dosiahnutý v jednom z prvých troch rokov odo dňa zavedenia zlepšovacieho návrhu. Ak bol preto zlepšovací návrh napríklad zavedený v auguste 1967, uplynul najneskôr 30. 8. 1968 prvý rok využívania zlepšovacieho návrhu a odmena za zlepšovací návrh by mala byť vyplatená – za splnenia ďalších zákonných predpokladov – do jedného mesiaca od uplynutia prvého roku využívania zlepšovacieho návrhu došlo k väčšiemu využitiu zlepšovacieho návrhu, ako v prvom roku, prislúchala by prihlasovateľovi druhá splátka odmeny (odmena podľa využitia zlepšovacieho návrhu v druhom roku). Tretia splátka na odmenu by mu patrila, keby v treťom roku bolo využitie zlepšovacieho návrhu väčšie ako v predchádzajúcich dvoch rokoch.

Zlepšovateľ má teda možnosť vyčkať tri roky od zavedenia svojho zlepšovacieho návrhu, aby zistil, v ktorom roku sa jeho zlepšovací návrh najlepšie osvedčil, a len po tomto stanoviť výšku svojho nároku podľa najlepšieho ročného výsledku dosiahnutého v jednom z troch rokov od zavedenia zlepšovacieho návrhu. Len po tomto stanovení výšky odmeny má možnosť vykonať právo po prvý raz (§ 101 o. z.); týmto dňom začína tiež beh trojročnej premlčacej doby podľa § 101 u. z. (porov. § 21 ods. 7 vlád. nar. č. 45/1957 Zb.). Pritom po uplynutí týchto troch rokov je potrebné k behu premlčacej doby pripočítať primeranú lehotu, v ktorej sa zistia ekonomické výsledky za uplynulé tri roky, a konečne lehotu, potrebnú k vykonaniu zmierčieho konania podľa § 25 vlád. nar. č. 45/1957 Zb., kde podľa § 8, 30 ods. 3, § 3 ods. 8 zák. č. 34/1957 Zb. dochádza k stavaniu premlčenia.

U odmeny za splnenie tematickej úlohy je z hľadiska možnosti vykonať právo po prvý raz a tým aj z hľadiska začiatku behu premlčacej doby rozhodný okamih uplynutia lehoty, v ktorej bola organizácia podľa § 8 vyhl. č. 166/1957 Ú. v. povinná došlé riešenie prejednať a rozhodnúť o udelení vypísaných odmien.

Obsah spisov nasvedčuje tomu, že v tejto veci došlo k prijatiu zlepšovacieho návrhu, ktorým bola riešená tematická úloha, dňa 11. 12. 1965 a nárok na odmenu uplatnila žalobkyňa podaním návrhu v rozhodcovskom komaní dňa 27. 6. 1967; neuplynula teda trojročná premlčacia doba pre žiadny z obidvoch nárokov a námietka premlčania nemohla byť teda úspešná.

Pokiaľ sudy došli k inému záveru, porušili zákon v ustanovení § 101 o. z. v spojení s § 21 ods. 1 vlád. nar. č. 45/1967 Zb. a vyhl. č. 166/1957 Ú. v. a v spojení s § 412 o. z., ďalej tiež s ustanoveniami § 43, 79 o. s. p.

Ďalšieho porušenia zákona sa dopustili sudy aj v tom, že svoje rozhodnutie opreli o neúplne zistený skutkový základ. Okrem prednesov účastníkov nebol vykonaný žiadny dôkaz o tom, či a menovite v akom rozsahu bol zlepšovací návrh zavedený a aký spôsob výpočtu odmeny za zlepšovací návrh prichádzal do úvahy (čl. 2 ods. 2 smerníc č. 164/1957 Ú. v.), či teda by išlo o odmenu podľa úspor, odmenu podľa cien, odmenu za zlepšenie pracovných podmienok alebo odmenu podľa ekonomického rozhodu, pričom, pravdaže, odmenu podľa ekonomického rozboru, tj. odmenu podľa ekonomického výsledku, zisteného, je možné ujednať len v prípade, že nevznikajú využívaním vynálezu alebo zavedením zlepšovacieho návrhu zistiteľné úspory a ak nie je možné ujednať odmenu ani podľa cien alebo podľa zlepšenia pracovných podmienok, alebo ak by odmena podľa úspor nezodpovedala významu zlepšovacieho návrhu menovite pre odberateľov alebo spotrebiteľov. Pokiaľ by prichádzala do úvahy odmena podľa úspor, nebolo zisťované, aké zistiteľné úspory vznikli, tj. akých úspor bolo fakticky dosiahnuté, a to úspor čistých (porov. ustanovenie čl. 3 ods. 4 cit. smerníc, podľa ktorých sa prizera pri výpočte úspor k trovám spojeným so zavedením zlepšovacieho návrhu a platí preto zásada čistých úspor dosiahnutých využívaním zlepšovacieho návrhu ako základ pre ujednanie odmeny, pričom úspory, ktorých mohlo byť dosiahnuté, avšak nebolo, aj keď sa tak stalo zavinením organizácie, nie je možné brať do úvahy). Zistenie skutkového stavu v týchto smeroch by sa nepochybne neobišlo bez znaleckého posudku.

Pokiaľ ide o odmenu za splnenie tematickej úlohy, neboli vykonané dôkazy v tom smere, či bolo v

zmysle ustanovenia § 8 vyhl. č. 166/1957 Ú. v. riadne rozhodnuté o došlom riešení tematickej úlohy, resp. v akej lehote rozhodnuté malo byť (porov. § 8 ods. 3 vyhl. č. 166/1957 Ú. v.) a do akej miery boli splnené podmienky vyhlásenej tematickej úlohy.

V tejto súvislosti je potrebné uvážiť, že - pokiaľ ide o výšku odmeny za splnenie tematických úloh - budú rozhodovať o nej (vzhľadom na to, že nebol vydaný osobitný predpis o spôsobe stanovenia odmien za vyriešenie tematickej úlohy podľa § 6 vyhl. č. 166/1957 Ú. v.) zásady stanovené vo vlastných resortných predpisoch jednotlivých ústredných orgánov, vydaných pre riadenie a organizáciu vynálezectva a zlepšovateľstva, menovite smerníc a pokyny ústredných orgánov o otázkach týkajúcich sa tematických úloh.

Ak by prichádzala do úvahy len čiastočná odmena za splnenie tematickej úlohy, prípadne za zlepšovací návrh (so zreteľom na význam a rozsah zavedenia, resp. možnosti zavedenia zlepšovacieho návrhu), bolo by potrebné aj v tomto smere opatriť úplny skutkový základ. Aj pri zisťovaní hore uvedených okolností bude potrebné vykonať znalecký dôkaz.

So zreteľom na hore uvedené porušili teda súdy zákon aj v ustanoveniach § 1, 6, 120, 132 o. s. p. v spojení s § 17, 101 a 412 o. z.

Pozn.: Podľa tých istých zásad je potrebné posudzovať tiež vynálezy, ohľadne ktorých bola podaná prihláška vynálezu alebo na ktoré bol udelený patent.